

PRACA SOCJALNA I PSYCHOLOGICZNA: INNOWACJE, STRATEGIE I MOŻLIWOŚCI

*Zbiór materiałów okrągłego stołu z udziałem międzynarodowym
19 marca 2025 r.*

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РОБОТА: ІННОВАЦІЇ, СТРАТЕГІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ

*Збірник матеріалів круглого столу з міжнародною участю
19 березня 2025 р.*

Redakcja naukowa:

**Zoia Sharlovych
Marian Tripak
Oksana Palyliulko
Maryna Voloshchuk**

Łomża – Kamieniec-Podolski, 2025 p.

Instytucja Edukacyjno-Rehabilitacyjna Szkolnictwa Wyższego „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina
Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Rzeczpospolita Polska

Навчально-Реабілітаційний Заклад Вищої Освіти «Кам'янець-Подільський Державний Інститут», Україна
Міжнародна Академія Прикладних Наук в Ломжі, Республіка Польща

Redakcja naukowa:

Zoia Sharlovych, Marian Tripak, Oksana Palyliulko, Maryna Voloshchuk

Наукова редакція:

Зоя Шарлович, Мар'ян Тріпак, Оксана Палилюк, Марина Волощук

Praca socjalna i psychologiczna: innowacje, strategie i możliwości [wydanie elektroniczne]: Zbiór materiałów okrągłego stołu z udziałem międzynarodowym. Kamieniec-Podolski – Łomża, 19 marca 2025 r. / Redakcja naukowa: Zoia Sharlovych, Marian Tripak, Oksana Palyliulko, Maryna Voloshchuk. Wydawnictwo: MANS w Łomży, 2025. 275 s.

Соціально-психологічна робота: інновації, стратегії та можливості [електронне видання] : Збірник матеріалів круглого столу з міжнародною участю, Кам'янець-Подільський – Ломжа, 19 березня 2025 р. / Наукова редакція: Зоя Шарлович, Мар'ян Тріпак, Оксана Палилюк, Марина Волощук. Видавництво: MANS w Łomży, 2025. 275 с.

Recenzenci:

prof. dr hab. Alla Ryzhanova, Sumski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny imienia A.S. Makarenki, Ukraina

dr inż. Ireneusz Żuchowski, prof. MANS, Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Rzeczpospolita Polska

ISBN 978-83-68480-10-8

DOI [10.58246/WSPN4523](https://doi.org/10.58246/WSPN4523)

Zbiór powstał z gotowych materiałów dostarczonych przez autorów. Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za materiały przekazane do publikacji.

Zбірник сформований з готових матеріалів, наданих авторами. Видавець не несе відповідальності за надані до публікації матеріали.

Wydawnictwo: MANS w Łomży

© Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Rzeczpospolita Polska, 2025

© Instytucja Edukacyjno-Rehabilitacyjna Szkolnictwa Wyższego «Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy», Ukraina, 2025

Залечане до розповсзечнiанiя в Iнтернеcie przez Радę Naukową
Instytucji Edukacyjno-Rehabilitacyjnej Szkolnictwa Wyższego
„Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy” (protokół nr 7 z dnia 31.03.2025 r.)

Рекомендовано поширення в мережі «Інтернет» Вченою радою Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут» (протокол № 7 від 31.03. 2025 р.)

RADA REDAKCYJNA:

dr. Marian Tripak, Instytucja Edukacyjno-Rehabilitacyjna Szkolnictwa Wyższego „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”*, Ukraina;
dr. Yuliana Vlasenko, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
mgr Maryna Voloshchuk, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
mgr Iryna Harbarets, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. Volodymyr Dudchenko, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. Nataliia Zhyliak, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. Iryna Zavadzka, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
mgr Maryna Kolisnyk, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. Liudmyla Komarnitska, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. Hennadii Kucherov, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. hab. Olexsandr Lavruk, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. Tetiana Marchak, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. Artur Mykhailyk, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. Anatolii Mykhalskii, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
mgr. Nataliia Moshenets, Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Rzeczpospolita Polska;
dr. Oksana Palyliulko, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. Volodymyr Prysakar, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. hab. Liudmyla Romanovska, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. hab. Anatolii Skrypnyk, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. Olha Stoliarenko, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. Igor Fedorchuk, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. Zoia Sharlovych, Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Rzeczpospolita Polska;
dr. gab. Volodymyr Shevchenko, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina;
dr. Olexsandr Shevchuk, IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”, Ukraina.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

д. е. н., доц. Мар'ян Тріпак, Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут» **, Україна;
к. політ. н. Юліана Власенко, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
мр. Марина Волощук, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
мр. Ірина Гарбарець, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
к. філос. н., доц. Володимир Дудченко, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
к. психол. н., доц. Наталія Жил'як, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
к. істор. н., доц. Ірина Завадська, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
мр. Марина Колісник, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
к. філол. н., Людмила Комарніцька, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
к. істор. н. Геннадій Кучеров, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
д. н. з д. у., доц. Олександр Лаврук, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
к. філол. н., доц. Тетяна Марчак, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
к. істор. н., доц. Артур Михайлик, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
к. м. н., доц. Анатолій Михайльський, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
мр. Наталія Мошенець, Міжнародна Академія Прикладних Наук в Ломжі, Республіка Польща;
к. істор. н. Оксана Палилюк, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
к. п. н., доц. Володимир Присакар, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
д. п. н., проф. Людмила Романовська, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
д. істор. н., доц. Анатолій Скрипник, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
к. психол. н., доц. Ольга Столяренко, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
к. психол. н., доц. Віктор Федорчук, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
к. п. н. Зоя Шарлович, Міжнародна Академія Прикладних Наук в Ломжі, Республіка Польща;
д. п. н., доц. Володимир Шевченко, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна;
к. п. н. Олександр Шевчук, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна.

* IERSW „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy” - Instytucja Edukacyjna i Rehabilitacyjna Szkolnictwa Wyższego „Kamieniec-Podolski Instytut Państwowy”

**НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут» - Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут» (Україна);

ЗМІСТ

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА КРИЗОВІ СТАНИ СУСПІЛЬСТВА: МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД

<i>Oleksandr Bilyi, Viktoriia Kushnir</i> Socio-psychological features of digital burnout	10
<i>Олексій Богатюк</i> Особливості підготовки соціальних працівників в післявоєнний період	13
<i>Інна Гуменюк</i> Соціальний захист населення як напрям соціальної політики...	16
<i>Наталія Жил'як, Анастасія Ткачук</i> Молодь та особливості переживання кризових ситуацій: стратегії адаптації і підтримки в Україні та за кордоном	22
<i>Валентина Загалевиц, Тетяна Марчак</i> Детермінанти соціальної роботи та кризові стани суспільства України в умовах війни	25
<i>Ольга Клопота</i> Розвиток медіакомпетентності підлітків у контексті соціально- педагогічної профілактики негативного впливу ЗМІ	30
<i>Оксана Осетрова</i> Сучасна соціальна робота як запорука подолання кризових станів в українському суспільстві	33
<i>Анатолій Павленко, Ольга Сташук</i> Проблематика процесу реінтеграції ветеранів війни як особливої групи клієнтів соціальної роботи	37
<i>Тетяна Цимбалюк</i> Психосоціальний стан сучасних українських сімей	42
<i>Віта Черба</i> Методи соціальної роботи та їх вплив на розвиток ветеранської політики	48
<i>Андрій Шаповал</i> Соціальна робота в умовах суспільних криз: ефективні моделі реагування	52

СОЦІАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.

<i>Сергій Кармалюк, Юрій Пастух</i> Співпраця неурядових громадських організацій з органами місцевого самоврядування.	57
--	-----------

<i>Artur Mykhailuk</i> To the issue of the transformation of Ukrainian education in the context of globalization	61
--	-----------

<i>Олександра Свиридчук</i> Музеї на шляху до інклюзивності	65
---	-----------

<i>Ткач Вікторія</i> Соціальна профілактика негативних явищ у студентському середовищі	68
--	-----------

СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ ТА ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ФАХІВЦІВ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

<i>Геннадій Кучеров</i> Волонтерська діяльність майбутніх фахівців соціальної сфери	73
---	-----------

<i>Богдана Міщенко</i> Досвід реалізації волонтерських соціальних ініціатив учасниками студентського самоврядування педагогічного фахового коледжу	78
--	-----------

<i>Василь Мойсеюк, Юрій Алексеєнко</i> Розвиток професійно – особистісних якостей майбутніх соціальних працівників через волонтерство	83
---	-----------

<i>Artem Sova</i> Social entrepreneurship as a tool for the development of volunteering	87
---	-----------

НОВІТНІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИКИ У СФЕРІ ПСИХОЛОГІЇ

<i>Лариса Абрамова</i> Набуття соціально-психологічної компетентності студентами фахового коледжу	92
---	-----------

<i>Сніжанна Гриценюк</i> Психологічний супровід студентів: новітні практики та технології	95
---	-----------

Сергій Жиляков	
Роль психологічного капіталу в управлінні персоналом підприємства в контексті конкурентоспроможності в сучасних умовах невизначеності	99
Марина Колеснік	
Практики у сфері психології.....	103
Людмила Комарніцька	
Ціннісні установки студентів щодо здорового способу життя..	106
Вікторія Харченко, Ольга Цюра,	
Роль психологічних методів у професійному доборі кадрів до організації.....	112
ІНСТРУМЕНТИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ВРАЗЛИВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ	
Бондаревська Ксенія	
Соціально-психологічна підтримка вразливих груп населення в умовах війни в Україні	118
Ruslan Boiarskyi, Vladyslav Ostapchuk	
The socio-psychological features of communication with military personnel.....	123
Наталія Гордієнко	
Розвиток у дівчат юнацького віку соціально-психологічної готовності до сімейного життя	127
Надія Єрохіна	
Методи та підходи до підтримки студентської молоді у воєнний час	131
Олена Заміховська	
Інформаційні системи в соціальній роботі: стратегічний ресурс для підтримки вразливих верств населення та подолання кризових явищ	133
Лілія Зошак	
Соціальна робота зі студентською молоддю в умовах війни через пермакультурні практики.....	138
Юлія Ісламова	
Соціально-психологічна адаптація дітей учасників бойових дій. шляхи подолання стресу.....	143

Вікторія Кудак Хібуки-терапія – як унікальний інструмент соціально-психологічної підтримки дітей під час війни	149
Наталія Лопухович Психологічні особливості розвитку резильєнтності здобувачів освіти в умовах воєнного стану.....	152
Ірина Любезна, Ольга Тимків Бібліотека ім. Л. Каніщенка ЗУНУ як осередок психологічної підтримки: роль та значення заходів для допомоги внутрішньо переміщеним особам	157
Олена Мельман, Неля Швець Форми та методи соціальної підтримки військовослужбовців та їхніх сімей	162
Юрій Мосаєв Соціально-психологічні проблеми соціальної реінтеграції ветеранів війни та демобілізованих осіб	167
Оксана Палилюлько Соціально-психологічна соціалізація молоді в умовах військового стану.....	171
Надія Пещанюк Роль соціальної підтримки у формуванні стресостійкості молоді	175
Анна Саноян Арт-терапія як інструмент психологічної підтримки під час війни	180
Юлія Сидоренко Психосоціальна підтримка постраждалих від воєнних подій: сучасні підходи та методи	184
Олеся Сухар Гендерні особливості подолання негативних емоційних станів військовослужбовцями в умовах війни	189
Олександр Шевчук Соціальні мережі як інструмент соціально-психологічної підтримки молоді в умовах війни: виклики та можливості діджиталізації.....	197

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА ПСИХОЛОГІЯ: ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Марина Бачинська/Якушевіч, Ангелія Вольська,
**Технології дистанційного навчання для розвитку
самоорганізованості майбутніх фахівців спеціальності 231
«Соціальна робота»202**

Роман Ганушкевич, Володимир Дудченко
**Психологічні особливості соціальної роботи в умовах російсько-
української війни207**

Оксана Глов'юк
**Формування «soft skills» у студентів-психологів за допомогою
інтерактивних методів навчання.....212**

Наталія Данилевич
Формування професіоналізму соціального працівника217

Віктор Ординович
**Професійна адаптація ветеранів при їх переході від військового
до цивільного життя: фактори впливу221**

Володимир Присакар
**Особливості формування професійно-етичної культури у
майбутніх працівників соціальної сфери.....225**

Катерина Червоненко
**Роль волонтерства у підготовці майбутніх фахівців соціальної
сфери до роботи з геронтологічною групою клієнтів 230**

РЕАБІЛІТАЦІЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ (СОЦІАЛЬНА, ПСИХОЛОГІЧНА, ФІЗИЧНА) - ПОТРЕБИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Тарас Банас, Алла Харкова, Богдан Михайловський
**Реабілітація та відновлення (соціальна, психологічна, фізична):
потреби та можливості (на прикладі роботи Ветеранського
Простору ТЦСО (НСП) «Турбота»).....235**

Anna Biletska, Olena Lyholat, Olha Sklyanska
**Methodological approaches to the psychological rehabilitation of
combatants who suffered from mine-blast trauma240**

Альона Годованюк, Каріна Гончарук
**Фізична реабілітація як ключовий чинник інтеграції осіб з
інвалідністю у соціум.....244**

Ольга Столярченко	
Іпотерапія – новітній метод психотерапевтичної допомоги у реабілітації військовослужбовців	248

Дмитро Стрільчук, Юлія Снігур	
Реабілітація та відновлення (соціальна, психологічна, фізична) – потреби та можливості.....	253

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ТА ПСИХОЛОГІВ

Іларія Мельник	
Від екрана до серця: навички соціального працівника для ефективної підтримки жертв кібербулінгу.....	256

Дмитро Плітін, Наталія Олексюк	
Інформаційна безпека особистості: фактори впливу.....	261

Zoia Sharlovysh, Maryna Voloshchuk	
Communicative competence of social workers and psychologists during Martial Law	264

Олена Школьник	
Розвиток емпатії як важливої складової ефективного спілкування в цифрову епоху: практичні підходи	268
АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК	273

Юрій Мосаєв

кандидат соціологічних наук, доцент,

доцент кафедри психології та соціальної роботи КЗВО

«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ

Анотація. В роботі досліджено соціально-психологічні проблеми соціальної реінтеграції ветеранів та шляхи вдосконалення соціальної адаптації ветеранів до умов цивільного життя через отримання психологічної допомоги та гармонізації власних професійних навичок через інноваційні технології професійної та соціально-психологічної реабілітації.

Abstract. The paper explores the socio-psychological issues related to the social reintegration of veterans and the ways to improve their social adaptation to civilian life through the provision of psychological support and the harmonization of their professional skills using innovative technologies for professional and socio-psychological rehabilitation.

Проблеми соціальної реінтеграції ветеранів війни та демобілізованих осіб є надзвичайно важливими та актуальними в сучасних суспільствах, де конфлікти залишають тривалі соціальні та психологічні наслідки для тих, хто повертається з фронту. Зазначеною проблемою сьогодні опікуються фахівці більш ніж 25 Центрів ветеранського розвитку по всій країні. Зазначені центри базуються в передових закладах вищої освіти. З кожним місяцем мережа зазначених закладів, тільки розширюється, зважаючи на актуальність проблем, які актуалізуються в житті ветеранів війни та демобілізованих осіб. Крім національної мережі центрів ветеранського розвитку, проблемами соціальної реінтеграції ветеранів займаються десятки громадських організацій. Незважаючи на збільшення кількості суб'єктів, що займаються соціальною реінтеграцією ветеранів, у майбутньому потреба у цій допомозі буде збільшуватись через масове повернення ветеранів та демобілізованих осіб до цивільного життя.

Після повернення з війни багато ветеранів стикаються з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР) після участі в бойових діях. Це може виражатися в тривожних розладах, депресії, агресії, постійному відчутті небезпеки. Бажання уникати соціальних контактів або, навпаки, агресивні реакції на певні стимули можуть бути серйозними бар'єрами для реінтеграції [1]. На сьогодні значною проблемою є не відсутність кваліфікованих психологів, що готові надати відповідну допомогу ветеранам і демобілізованим особам, а те, що через особливості розвитку психологічної культури ветерани

та демобілізовані особи не вважають за можливе користуватися послугами психолога та інших спеціалістів, що займаються проблемами соціальної реінтеграції ветеранів та демобілізованих осіб.

Зазначений ракурс основної проблеми в наданні реінтеграційних послуг має кілька соціальних та соціально-психологічних аспектів. Крім вже згаданого нами соціокультурного фактора, що проявляється у загальному низькому рівні психологічної культури населення та має загальну тенденцію до покращення результату якої нам на сьогодні не є помітними у короткостроковій перспективі і є інші значні фактори впливу. Серед таких слід виділити гендерний аспект. У багатьох культурах, включаючи українську, існує глибоко вкорінений стереотип, що чоловік повинен бути «сильним», «незламним» і «не просити допомоги». Ці стереотипи підкріплюються як традиційними уявленнями про роль чоловіка у суспільстві, так і військовою культурою, де особи, які демонструють слабкість або емоційну вразливість, можуть бути сприйняті як менш гідні або не здатні виконувати свою роль. Зазначені уявлення можуть змушувати чоловіків уникати звернення за психологічною допомогою через страх, що їх сприйматимуть як слабких або не здатних впоратися з власними проблемами. Замість того, щоб шукати допомогу, чоловіки можуть намагатися «пережити» стресові ситуації самостійно, що з часом призводить до накопичення травм, як психологічних, так і фізичних.

Військові чоловіки, особливо ті, хто пережив бойові дії, часто відчують сильну потребу підтримувати свою репутацію «героя». У разі звернення за допомогою до психолога може виникнути страх, що це поставить під сумнів їхній статус як сильного воїна або чоловіка. Вони можуть відчувати сором за те, що мають труднощі з адаптацією до мирного життя, і вважають, що це є проявом слабкості або некомпетентності. У контексті військової служби, де цінуються фізична сила, витривалість і здатність до витримки, психологічна допомога може сприйматися як щось непотрібне або навіть ганебне. Це ще більше погіршує ситуацію, адже недостатність підтримки з боку соціуму та військової системи може призводити до ще глибших психологічних проблем, таких як депресія, тривожні розлади чи навіть суїцидальні нахили.

Чоловіки, як правило, частіше стикаються з соціальними обмеженнями щодо прояву емоційності, що може ускладнити їх здатність справлятися з внутрішнім стресом. Вони часто не мають достатньо соціальних моделей для здорового вираження своїх емоцій чи розмов про свої переживання. Військовий досвід лише посилює ці труднощі: більшість військових, особливо в зоні

бойових дій, навчаються подавляти емоції, щоб діяти ефективно в екстремальних умовах. Після демобілізації це вміння «не виявляти емоцій» часто трансформується в невміння справлятися з глибокими переживаннями. Військові можуть відчувати, що вони більше не мають права на слабкість, і це призводить до внутрішнього конфлікту між потребою в підтримці та соціальними обмеженнями, що заважають її пошуку.

Ще одним важливим аспектом є незнання або недовіра до психологічних послуг. В Україні та в інших пострадянських країнах психологічні послуги до недавнього часу не користувалися популярністю, а звернення до психолога часто вважалося ознакою слабкості. Хоча ситуація поступово змінюється, багатьом чоловікам, особливо тим, хто пережив бойові дії, може бути важко зрозуміти, що психологічна допомога – це не про «слабкість», а про збереження психічного здоров'я та адаптацію до мирного життя.

Ветерани, які повертаються до сімейного життя, можуть стикаються з додатковими труднощами. Традиційно в багатьох культурах чоловіки виконують роль «голови сім'ї», що вимагає від них бути фінансово забезпеченими та емоційно стійкими. Це може створювати додатковий тиск на ветеранів, адже вони бояться, що звернення за допомогою до психолога може ослабити їхню роль як опори для родини. Вони також можуть побоюватися, що їхні близькі не зрозуміють або не підтримають їхнє рішення звернутися за допомогою.

Вище описані нами проблеми соціальної реінтеграції мають не тільки психологічну, але й соціальну основу тому їх прояви є значними та багатоаспектними. Незважаючи на важливість психологічних проблем з якими перетинаються ветерани і ветеранки у сучасному суспільстві важливу роль продовжують відігравати проблеми професійної реалізації ветеранів у цивільному житті. Контент аналіз спеціалістів, що опікуються ветеранською політикою засвідчує їх диференціацію на два табори. Представники першої когорти вважають, що повернення великої кількості ветеранів до цивільного життя спричинить загострення соціальних відносин через підвищення рівня конфліктності так як ветерани війни будуть прагнути відновлення соціальної справедливості та підвищення соціальної ролі ветеранів у більшості інституційних процесів. Протилежна точка зору експертів свідчить про підвищення соціальної апатії, що може спричинити спалах соціальної аномії і через це маргіналізації ветеранів та демобілізованих осіб. Зважаючи на це ми можемо зробити припущення, що зазначена проблема у обох випадках буде стосуватися ринку праці. Тому саме професійна реабілітація повинна стати «двигуном» для активації соціальної

реінтеграції ветеранів [2]. Реалізуючи власний професійний потенціал ветерани та демобілізовані особи отримують можливість суттєво прискорити та підвищити якість власної адаптації до умов цивільного життя.

В той же час не слід відкидати можливості використання в процесі соціальної реінтеграції не традиційних соціальних технологій. Серед таких ми імплементуючи та екстраполюючи досвід Центру ветеранського розвитку «Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії» пропонуємо використовувати засоби гарденотерапії, що крім реабілітаційного ефекту дає можливість реалізуватися ветеранам у сфері аграрного підприємництва та театралізованих засобів, що дає можливість відновлення власного особистісного потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Мосаев Ю. В. Актуалізація психологічних розладів під час воєнного стану та їх вплив на психіку військових та цивільних (2024). Гуманітарні аспекти глобальних соціальних процесів : монографія / Міжнародна академія соціально-правових наук та публічного управління. Світ, Словацька Республіка, С. 51–61.
2. Позднякова-Кирбят'єва, Е. Г. Особливості реалізації програм професійної реабілітації ветеранів на національному та регіональному рівнях (2024). Проблеми розвитку соціологічної теорії. Війна, насильство та суспільні порядки : матеріали ХХ ювілейної Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 1–2 грудня 2023 р.) / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет соціології. Київ : Наукова столиця, 2024. С. 188–191.

References:

1. Mosajev, Ju. V. (2024). Aktualizacija psihologichnyh rozladiv pid chas vojennoho stanu ta i'h vplyv na psyhiku vijs'kovykh ta cyvil'nykh. Gumanitarni aspekty global'nykh social'nykh procesiv : monografija [Actualization of Psychological Disorders During Martial Law and Their Impact on the Mental Health of Military Personnel and Civilians]. Mizhnarodna akademiya social'no-pravovykh nauk ta publichnogo upravlinnja. Svit, Slovac'ka Respublika, C. 51–61. [In Ukrainian].
2. Pozdnjakova-Kyrbjat'jeva, E. G. (2024). Osoblyvosti realizacii' program profesijnoi' rehabilitacii' veteraniv na nacional'nomu ta regional'nomu rivnjah. Problemy rozvytku sociologichnoi' teorii'. [Peculiarities of Implementing Veterans' Professional Rehabilitation Programs at the National and Regional Levels]. Vijnna, nasyt'stvo ta suspil'ni porjadky : materialy HX juvilejnoi' Mizhnarodnoi' nauково-praktychnoi' konferencii' (m. Kyi'v, 1–2 grudnja 2023 r.) Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka, fakul'tet sociologii'. Kyi'v : Naukova stolycja. S. 188–191. [In Ukrainian].

